

Aardig is het nog, dat de oeverlooper aan wangen, hals en borst een streep en stippelteekening vertoont, die herinnert aan de livrei van leeuwerikken en piepers.

Evenals bij de meeste vogels komt ook bij de oeverloopers in 't najaar, tegen 't einde van den ruitijd, de zanglust weer boven. Vooral tegen den avond worden zij al drukker en joliger en ik kan u geen beter besluit toewenschen van een mooien zomervacantiedag dan een avond aan een onzer doode rivierarmen. Groote vleermuizen spoeden zich langs het stille water, waar de laatste waterlelies bloeien, een late karekiet zingt in den hoogen rietmuur, enkele sterretjes pinken aan den donkeren hemel, en nu hoort ge links en rechts en hoog en laag een vroolijk „wie, wie, willie, wie, wie”, dat zich langzamerhand verwijderd. Dat zijn de oeverloopers, die elkaar aanroepen, om gezamenlijk de reis te aanvaarden naar het Zuiden.

In April komen ze weer, haast niet opgemerkt te midden van de meer in 't oogvallende en bekende vogels, waar we dan naar uitzien. Toch moet ge dan eens naar oeverloopers zoeken, het zijn zulke echt geanimeerde diertjes, vol dartelheid en levenslust. Ja, van de kleine steltloopers zijn zij wel het rijkst aan houdingen en gebaren, vliegkunsten en manoeuvres van minnestrijd en hofmakerij. Ze kunnen in dit opzicht gerust op één lijn geplaatst worden met de kempheantjes. En wanneer het nest met de vier roodbruin gespikkelde eieren, of de grijze donzige jongen bedreigd worden, dan leggen de ouden een zorg, listigheid en angst aan den dag, die elk weldenkend vogelliefhebber er toe brengen, om eerbiedig het broedterrein zoo spoedig mogelijk te verlaten of zich tenminste onzichtbaar te maken.

JAC. P. TH.

VACANTIE-HERINNERINGEN.

Als je zoo een geheel jaar in een groote stad bent opgesloten, van de natuur niets anders te zien krijgt dan de blauwe lucht en het van menschen wemelende Vondelpark, dan zit je maanden te voren je reeds te verkneuteren in het uitzicht op de groote vacantie, en als die genoten is, als je van de groene bosschen en plassen, van de geurende heide wordt teruggeplaatst in het zandstuivende Amsterdam; dan geniet je nog maanden van herinneringen aan het buitenzijn.

En eenige van die herinneringen wil ik hier mededeelen.

Mijn vacantie heb ik doorgebracht in Steenwijk.

't Is niet het stadje, dat me aantrekt, maar zijn onvergelykelijk mooie omstreken. Met Steenwijk als middelpunt een cirkel beschrijvende met een straal van 1 uur gaans, vinden we binnen het beschreven oppervlak bijna alle natuurelementen. Meren, moerassen en waterplassen bij Giethoorn, weiden en bouwlanden bij Onna en Zuidveen, heide en zandgronden bij Havelte en bosschen en heuvels in de richting van Frederiksoord, n.l. „de Bult” en „de Woldberg”.

Steenwijk's omgeving is wondermooi; je hoort het van iedereen, die de plaats bezocht heeft. Giethoorn wordt telken jare door verscheidene kunstschilders van naam bezocht. Met een goeden gids kan men in een paar dagen heel wat moois zien.

Wat de plant- en dierwereld betreft, de verschillende bodemgesteldheid biedt woonplaatsen en groeiplekjes voor de meest uiteenlopende vormen. Voor zoover ik kan nagaan trof ik echter nooit aan: eekhoorn, gladde slang, muurhagedis, vuursalamander en vuurpad.

Op het landhoed „de Bult” heb ik veel tijd doorgebracht. Eens op een middag ging ik uitrusten aan een kleine komvormige verbreding van een sloot, aan welk plekje tot nog toe door mij nog nooit aandacht was geschonken. 't Ligt op den weg naar de vijvers, en dan let je niet op zoo'n doodgewone slootverbreding. Ditmaal trok het tusschen de boschjes doorgroenende kroos mijn aandacht; Hazelaar, lijsterbes, spar en varens, die het kroos donkergroen beschaduwden, lieten hier en daar zonnestrallen door, die heldergroene lichtflikkeringen veroorzaakten. Heerlijk rustplekje.

Oude dennestammen, die in 't water lagen, waren begroeid met riet, biezen, scheerling, els, walstroo, lijsterbes, een heideplantje, naaktvarentjes, en zoo waar een hazelnoot van een paar d.M. hoogte. Merkwaardig dat zoo'n harde ronde vrucht tusschen de schors en de stam ontkiemd is en opgegroeid tot een stevig miniatuur-boompje.

Een vliegende mier glijdt van 't kroos te water. Twee waterspinnen schieten er op toe, raken aan 't vechten en springen soms wel een paar c.M. op boven de oppervlakte. Intusschen trekt een bootsmannetje de spartelende mier mede naar de donkere diepten van de sloot; (geschiedenis van de 2 honden en 't beentje) dan volgt mijn voet de mier en glijdt ook naar beneden. Me vasthoudende aan een boomstam ontdek ik er verscheidene roode zwammen op, prachtig roode schoteltjes, ter grootte van een stuivertje tot een dubbeltje; rood met een zwarte smalle haarrand, van onder en op doorsnede wit. De naam is, geloof ik, roode Peziza, maar zeker weet ik het niet. In de zwammenwereld ben ik niet goed thuis.

Met schors en zwam en de zakken vol hazel-

noten ben ik dien dag naar huis getogen. Van de hazelnoten heb ik nog plezier gehad. Vooreerst heb ik verscheiden schetsen ervan gemaakt, en zoodoende mijn kennis verrijkt met nieuwe prachtige ornamenteele vormen. En dan bevatte de eerste de beste hazelnoot, die mijn zuster kraakte een larve van een of ander insect, en ze begreep maar niet, waarom ik zoo lachte, toen ze vroeg, of dat nu een „hazelworm” was.

Op vijf minuten afstands van bovengenoemd plekje bevinden zich een 5-tal alleen staande sparren, broedplaatzen van boomvalkjes, hier algemeen „wiek” genoemd, waarschijnlijk naar hun geroep: „kli-kli-kli-kli”. Meer dan vijftig mestballen van deze vogels heb ik onderzocht, en vond in 1 mestbal overblijfselen van soms 12 muizen (ik telde de koppen, die in hun geheel er in blijven zitten) en 2 keerdekschilden van de pikzwarte spinende watertor. De mestballen lagen onder de nesten. En ook op één plaatsje lagen ze onder een boompje waar geen nest inzat. In de onmiddellijke nabijheid van dezen boom broedde een houtduif.

Aan kraaien hebben de wiekels geweldig 't land. Telkens als er een paar in de buurt van de nesten vlogen, kwamen de boomvalken er op af, schreeuwend en schijnaanvallen doend, terwijl de kraaien dicht bij elkaar rustig voortvlogen, niet langzamer of sneller, af en toe hun schor „kra” mengend tusschen 't heldere kli van de wiekels. Ik meende waar te nemen, dat boomvalken diep respect hebben voor kraaiensnavels. Nog vijf minuten verder liggen de vijvers, te midden van een prachtige omgeving. Drosera groeit er in overvloed; roodstaartjes schieten als vlammetjes door de struiken, terwijl spechten er komen drinken, groene zoowel als bonte.

Eens heb ik des middags zeven ringslangen gevangen; een ervan was meer dan een meter lang. Heel eenvoudig lieten ze zich vangen. Langzaam langs den kant loopend, zie je plotseling een paar pas voor je uit een geel voorwerp zigzag over 't water schieten: de kop van een zich uit de voeten makende ringslang. Toesnellend wil je toegrijpen, maar daar duikt de kop weg. Opmerkelijk, de slang schiet altijd weer naar den kant en verbergt zich daar onder mos en waterplanten. Na verloop van tijd komt heel geniepig de kop weer boven (je ziet

't aankomen aan de beweging van 't groen) om lucht te scheppen. Een zacht tikje met een stok doet hem weer verdwijnen; na een korten poos verschijnt de kop opnieuw; weer een tikje, verdwijning, en dan schiet de slang, die 't benauwd krijgt met geweld naar den oever, en daar is ze buit.

Een van de slangen had juist een kikker verorberd, en alle zagen er zeer welgedaan uit. Op een stil hoekje heb ik ze weerlatengaan. 't Is een nuttig dier, en doet geen kwaad. Anders is 't met de hier veelvuldig voorkomende adder. Die sla ik onherroepelijk dood, waar ik ze ontmoet. Uit het geschrijf over dit dier in den vorigen jaargang is gebleken,

dat het dier gevaarlijk is; hoewel hier te lande volwassenen aan een adderbeet niet sterven, kan dit wél zoo zijn bij kleine kinderen. Het buitenvolk hier doodt echter de ringslang; „die is gevaarlijk” zeggen ze, „die ebben 'n kroontien op de kop; as zoo eene oe bit, bij' binnen vief minuten 'n liek.

Ook de hazelworm of „boschspin” moet volgens hen zeer gevaarlijk wezen.

Onder de nuttige dieren, die hier ook veel vervolgd worden, noemen we de egel, hier „stikkelvaarken” genaamd. Voor in Augustus, als ze jongen

hebben, maakt het buitenvolkje er jacht op, met 't doel... om ze te eten. Vooral bij Havelte vindt men dan veel de egelhuidjes met de pennen, die direct verwijderd worden. Daar honden ze niet aandurven, worden ze met stokken doodgeslagen.

Bij Havelte ving ik als jongen de meeste insecten en kruipende dieren, door in 't losse zand aan de voet van de heuvel (o.a. de Bisschopsberg) valkuilen te maken, eenvoudig vierkante gaten, 30 c.M. breed en $\frac{1}{2}$ meter diep. Dit middel (om ook hagedissen te vangen) kan ik jonge entomologen aanbevelen; de kanten moeten echter steil en scherp worden afgestoken.

In de vakantie spreek ik ook mijn vriend de jager Luchtmeier, als ik met hem de velden intrek; met den polstok kom je op plaatsen, die bijna ontoegankelijk zijn tot aan de Giethoornsche meren. En elke vakantie weer hoor ik hem gaarne vertellen en put ik uit zijn dierenkennis; wat hij mij alles vertelt, herinner ik me niet ooit in boeken gelezen te hebben, en al zijn de zaken, die hij me verhaalt me bekend, toch is 't altijd weer nieuw voor me door zijn eigenaardigen verhaaltrant.

Al van jongs af beroepsjager zijnde in een streek waar bosch en bouwland, heide, veengrond en moeras aan elkaar grenzen, heeft hij vele eigenaardige gewoonten uit het dierenleven opgemerkt, en wat meer waard is, ook onthouden. Op jagerlatijn heb ik hem nog niet betrappt. En moest ik voor schilder-studies al eens een vogel nodig hebben, zeker had ik hem de eerstvolgende dagen; want L. is een duchtig Nimrod en schiet zelden mis.

Als ik met hem 't veld intrek, leert hij van mij boekendingen, waar hij graag naar hoort; hij mij biologische zaken, waar ik weer gaarne naar luister.

„De waeter-odder”, zoo begint L. „is 'n braaf kwaad gedierte, meneer”. Terwille van de duidelijkheid zal ik zelf maar vertellen wat hij mij vertelde. 't Dialect is hier moeilijk.

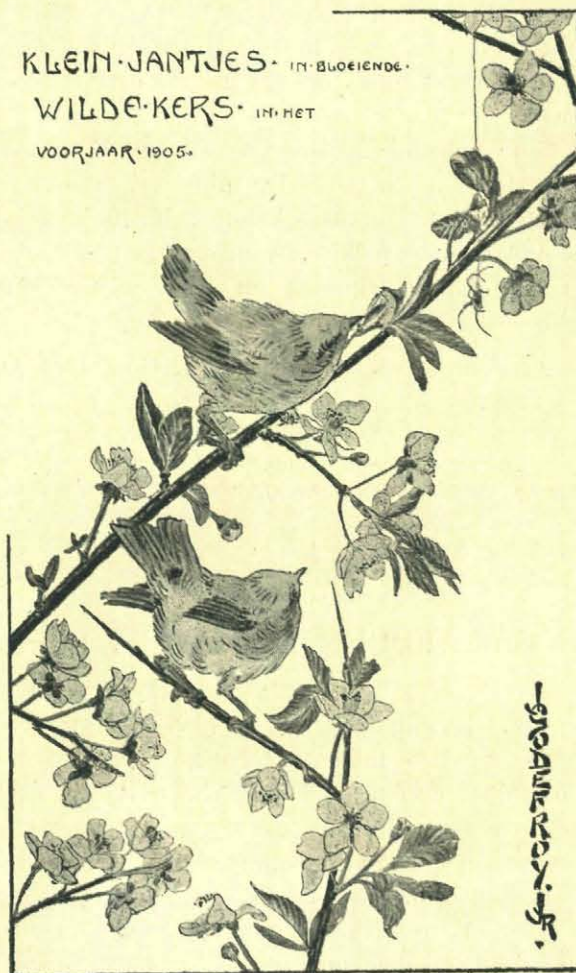
Hij bedoelt hier de vischotter.

Als ze jongen hebben, bewerken ze vischrijke wateren zoodanig, dat het de eerste paar jaar nutteloos werk zou zijn hier te visschen; vischrijke z.g. trekaten*) bij Giethoorn zijn op die manier ontvolkt. (Ik voor mij vermoed, dat ook reiger en aalscholver hun aandeel visch zullen hebben gekregen.) Daarom trekken de otters meest heen en weer. Gevangen visch eten ze op den kant op, en overal ziet men overblijfselen liggen. Jagers ontdekken de aanwezigheid aan de uitwerpselen, welke zij gaarne aan den waterkant deponeeren tegen een molshoop of een hoop ruigte. Hiervoor komen zij zelfs van vrij grooten afstand, (soms wel 100 M.) aanzwemmen.

*) Overblijvende langwerpige plassen, waar de korte turf uit gehaald wordt (baggerturf).

Het nest is onder water en heeft meerdere uitgangen. Als de jager des zomers een otter ontdekt, wacht hij meestal tot den winter; dan gaat hij met eenige kennissen bij vriezend weer op jacht. De otter zoekt nu steeds open water, (daar als zoogdier hij niet zonder atmosferische lucht leven kan) en zwemt stroomopwaarts, of naar de kust. (Men heeft otters, die bij Giethoorn verblijf hielden wel gevangen bij Blokzijl, een paar uur afstands.) Vriest het water ook hier dicht, dan houdt de otter 2 of 3 gaten open, en bij strenge vorst zwemt het dier zelfs zonder ophouden van gat tot gat (soms 100

KLEIN JANTJES. IN BLOEIENDE.
WILDE KERS. IN HET
VOORJAAR. 1905.

of meer meters van elkaar verwijderd), en duwt het ijsvliesje met den kop weer los. Tusschen de gaten kan men dan onder het ijs een reeks lucht belletjes zien, en op 't ijs, rondom de gaten overblijfselen van visch en uitwerpselen.

Als de otter nu niet in zijn nest is, wachten de jagers eenvoudig tot hij bij een der gaten bovenkomt en steken hem dan vast aan een bijtelformigen van een weerhaak voorzienen haak.

Eens hieraan, kan het dier niet weg en wordt door stokslagen afgemaakt, om de huid, waarvoor f 10.— en meer door opkoopters te Steenwijk betaald wordt, niet te beschadigen.

Voor al bij bruggetjes maakt de otter gaarne zijn nest, en des winters houdt men dan tijdelijk het ijs hierbij los; dan trekt de otter niet weg en de visch naar het gat. De hond wijst aan of de otter op zijn nest is. Zoo ja, dan steekt men lappen met zwavel gedrenkt brandend in de opening aan de windzijde. De zwaveldamp drijft het dier naar buiten, en 't wordt op genoemde wijs gevangen bij 't gat.

Tot zoover; later vertel ik wel meer van 't geen Luchtmeier mij vertelt. *)

Even nog de opmerking, dat bij Steenwijk 3 soorten toortsen bloeien; eene afbeelding gaat hierbij van *Verbaxum Schraderi*. De teekening is gemaakt naar een plant in den Hortus hier; de kinderfiguur dient om van de hoogte een denkbeeld te geven.

Tot de volgende groote vacantie zit ik nu weer in Amsterdam en trek in mijn vrijen tijd naar Vondelpark en Hortus. Want zelfs in 't Vondelpark zijn rustige plekjes, waar vogels zich te goed doen aan klimopvruchten en hun gezang je aan buiten doet denken.

Amsterdam, Sept. 1905.

J. GODEFROY JR.

*) Van de bunsing werd me verteld, dat hij zelfs eieren en jongen van onder de oude eend weet weg te halen, zonder dat deze het bemerkt. Of 't waar is?

VANGRAAFBIJEN EN GRAAFWESPEN.

Heerlijk warm begloeit 't zonnetje 't zand, dat fel wit glinstert, en de blakende gloed met de noodige interest terugwerpt. Een hitte die ons doet puffen en blazen, maar de graafbijen en graafwespen opwekt tot de uiterste activiteit.

Een heelen tijd had ik *Bembex* al liggen te begluren, hun nesten vond ik al gauw, maar ik zag ze geen vliegen thuis brengen. Nu eens vlogen ze als razend rond, op gele met iets wit glimmende vlammetjes gelijkend, dan weer zonden ze zich op 't heete zand en zetten dan 't forsche en toch slanke zwart met gele lijf breed uit om toch maar zooveel mogelijk te genieten van de levenbrengende zonnestrallen. Nu en dan zochten ze 't nest eens op, waarvan de opening bijna altijd verscholen bleek onder een dun laagje zand. Den vorigen dag had ik een nest uitgegraven. 't Zat vrij diep, ongeveer 2 dM. Heel voorzichtig volgde ik de grashalm, die ik in de nestgang gestoken had om de richting te bewaren, en steeds zag ik het gele gezicht met de bolle oogen en spitsen gelen snuit retireeren voor 't steeds meer naderende mes.

Plotseling een gezoem als een schreeuw, niet in

woorden weer te geven, dat moet je zelf hooren, en weg is *Bembex*. Toch maar doorgraven dacht ik, misschien heeft ze al proviand voor de larven. Plotseling weer een huilend gezoem en no. 2 verdwijnt ook in de lucht. 't Was vermoedelijk een echtpaar, dat me daar ontsnapt was. Aan 't eind van de gang vond ik niets.

Bembex.

Dien dag schoot ik niet op met *Bembex*. Ze leken me erg lui en hoewel ik lang en geduldig wachtte, zag ik geen enkele een prooi thuisbrengen. Soms verdwenen ze eenigen tijd, ze namen dan vermoedelijk een hartsterking op de donziggele waterruit of op de slanke paarse moerasdistels, die zoo welig bloeiden in 't moerasje vlakbij.

Waarschijnlijk waren 't allen mannetjes, die ik dien dag zag. Juist was ik van plan, om de ijverige behangertjes te gaan bezoeken, toen ik een gaatje zag iets nauwer dan potlooddikte, daarnaast een dikke logge aardrups, onbewegelijk stilliggend en weldra verscheen uit de schacht: eerst een paar nerveus trillende sprieten, dan een vierkante zwarte kop en eindelijk een dun gesteeld achterlijf, half blauwzwart, half rood. U zult haar zeker wel reeds herkend hebben, 't was *Ammophila*, de rupsenmoordenares. Een paar maal liep ze rondom 't nest, pakte dan de geelwitte ietwat weekke rups plotseling beet en verdween ruggelings in de gang, de rups achter zich aan slepend. Belangstellend keek ik toe, terwijl ik nu reeds 't misdadig opzet overdacht, om straks 't nest uit te graven. Even gewacht. Opeens, want alles gaat plotseling en spontaan bij die actieve en zenuwachtige dieren, verschijnt de wesp weer met de rups. Ze legt die neer en verdwijnt in 't nest. Snel palm ik de rups in en leg die eenige decimeters verder weer neer. Komiek is haar verbazing als ze, uit 't nest gekomen, de rups niet ziet.

Ze speurt en speurt, eindelijk, daar heeft ze hem. Als ze weer in de schacht verdwenen is, lap ik 't haar weer en nog eens weer en telkens vindt ze de rups terug. Eindelijk wordt ze door al dat geplaag boos en verdwijnt weer in de schacht. Evenwel schijnt de provisie en broedkamer daar beneden nog niet in den haak te wezen, tenminste ze komt weer boven met de rups en legt die vlak bij de nest-opening neer, terwijl ze zelf weer daarin verdwijnt. Herhaaldelijk komt ze met haar kaken vol zand terug en werpt dit met een zwaai weg. Ver-